

საექთნო საქმე

დარგობრივი დოკუმენტი - სამუშაო ვარიანტი

I. სფეროს აღწერა

საექთნო საქმიანობა წარმოადგენს ჯანმრთელობის დაცვის სფეროს მომსახურებათა მნიშვნელოვან ქვესისტემას და რესურსს ჯანდაცვის ეროვნული სისტემების პოტენციალის გაძლიერებისათვის და ათასწლეულის განვითარების მიზნების მისაღწევად.

ჯანმრთელობასთან დაკავშირებულ მომსახურებათა სპექტრი განსხვავდება ქვეყნების მიხედვით, მაგრამ ყველა ქვეყანაში საექთნო საქმე პიროვნებაზე ორიენტირებული პროფესიაა და მოიცავს:

- პაციენტებზე ზრუნვას;
- პაციენტების მოთხოვნილების და სამედიცინო ჩარევაზე პაციენტების რეაქციის უწყვეტ შეფასებასა და მონიტორინგს;
- პაციენტების და საზოგადოების განათლებას;
- პაციენტების მოვლაში ხარვეზების გამოვლენასა და მომსახურების სრულყოფას;
- მომსახურების აღმოჩენასა და კოორდინაციას სამედიცინო დახმარების მთელ დიაპაზონში.

საექთნო საქმე მოიცავს დამოუკიდებელ ან ჯგუფურ საქმიანობას, რომლის ძირითად მიზანს წარმოადგენს ნებისმიერი ასაკობრივი ჯგუფის ცალკეული ინდივიდების, ოჯახების, მოსახლეობის ჯგუფების ან თემის ჯანმრთელობის აღდგენა და შენარჩუნება, დაავადებათა პროფილაქტიკა, ავადმყოფთა, უნარშეზღუდულთა და ტერმინალურ მდგომარეობაში მყოფ პაციენტთა მოვლა.

ჯანდაცვის მსოფლიო ორგანიზაციის მიერ აღიარებულია, რომ ექთნები ასრულებენ გადამწყვეტ და ყველაზე ხარჯო-ეფექტურ როლს სიკვდილიანობის, ავადობისა და უნარშეზღუდულობის შემცირებასა და ჯანმრთელი ცხოვრების წესის დამკვიდრებაში.

ჯანდაცვის სისტემის ეფექტური ფუნქციონირება და დასახული მიზნების მიღწევა მოითხოვს კვალიფიციურ და მაღალი კომპეტენციის მქონე სამედიცინო პერსონალს. ჯანდაცვის მსოფლიო ორგანიზაციის საექთნო /და საბებიო/ საქმის განმტკიცების სტრატეგიული მიმართულებებიდან ერთ-ერთი პრიორიტეტული სწორედ ექთნების განათლებაა, კერძოდ უმაღლესი საექთნო განათლების უზრუნველყოფა და ბაზისური და უწყვეტი პროფესიული განათლების სრულყოფა.

მედიცინაში ახალი მიღწევები და მოწინავე ტექნოლოგიების განვითარება, სამედიცინო მომსახურებაში აღმოცენებული და სწრაფად ცვალებადი პრობლემები, ჯანდაცვის სისტემის რეფორმა, საზოგადოების საჭიროებები და მომხმარებელთა მზარდი მოლოდინი- მოითხოვენ ექთნებისათვის მეცნიერულ მტკიცებულებებზე დაფუძნებული თანამედროვე მოთხოვნების ადექვატური ცოდნის მიცემას და შესაბამისი ინსტიტუციური პოტენციალის შექმნას.

საექთნო საქმეში საგანმანათლებლო პროგრამებმა ხელი უნდა შეუწყონ ექთნისათვის აუცილებელი დარგობრივი კომპეტენციების და ასევე ზოგადი/ტრანსფერული კომპეტენციების განვითარებას.

წინამდებარე დოკუმენტი ეხება მხოლოდ პირველ საფეხურს, საბაკალავრო პროგრამას საექთნო საქმეში. პირველი საფეხურის კვალიფიკაცია იძლევა საექთნო საქმის თეორიისა და მეთოდოლოგიის საბაზისო ცოდნას და კლინიკურ უნარ-ჩვევებს და ამზადებს ექთნებს, რომლებსაც ექნებათ ცოდნის პრაქტიკაში გამოყენების უნარი და მოსახლეობაში არსებულ და ცვალებად საჭიროებებზე, მომავალ პრიორიტეტებთან ეფექტური რეაგირების და ადაპტირების უნარი, შეძლებენ დამოუკიდებელ პროფესიულ საქმიანობას, და განუვითარდებიან მზადყოფნა მთელი ცხოვრების მანძილზე სწავლისა და უწყვეტი პროფესიული განვითარებისათვის.

ბაკალავრის ხარისხის მქონე ექთნებმა შეიძლება იმუშაონ სამკურნალო-პროფილაქტიკურ დაწესებულებებში სხვადასხვა მიმართულებებით (გადაუდებელი დახმარება, რეანიმაცია, ქირურგია, თერაპია, უროლოგია, პედიატრია, მეანობა, გინეკოლოგია, ფსიაქიატრია, გასტროენტეროლოგია, კარდიოლოგია, ონკოლოგია), ჰოსპისებში, არასამთავრობო ორგანიზაციებში, ეთიკურ კომიტეტებში, და სხვა.

II. საგანმანათლებლო პროგრამის პროფილი და კვალიფიკაცია

საექთნო საქმის საბაკალავრო პროგრამაში ინტეგრირებული უნდა იყოს თეორიული და პრაქტიკული სწავლება. საექთნო საქმეში სწავლების ორივე კომპონენტი სავალდებულოა და მათ თანაბარი მნიშვნელობა აქვს. როგორც თეორიული, ისე პრაქტიკული სწავლება დაფუძნებული უნდა იყოს მეცნიერულ მტკიცებულებებზე.

საექთნო საქმეში საგანმანათლებლო პროგრამა უნდა იყოს ჯანდაცვის პოლიტიკის პრიორიტეტებისა და ქვეყნის ეპიდემიოლოგიური, დემოგრაფიული, სოციო-კულტურალური თავისებურებების რელევანტური.

სწავლების ძირითად საგანს წარმოადგენს საექთნო საქმის თეორია და პრაქტიკა, ხოლო გარდა ამისა კურიკულუმი უნდა მოიცავდეს სწავლებას შემდეგი მიმართულებებით:

- საზოგადოებრივი ჯანდაცვა, ჯანმრთელობის ხელშეწყობა, პაციენტთა განათლება;
- დაავადებათა ეპიდემიოლოგია და მართვა;
- ქცევითი მეცნიერებები;
- ბიოლოგიური მეცნიერებები;
- კვლევა;
- კომუნიკაცია;
- პროფესიული, ეთიკური და იურიდიული ასპექტები;
- ინფორმაციების მართვა და საინფორმაციო ტექნოლოგიები;
- მენეჯმენტი, ლიდერობა და ორგანიზება

ევროსაბჭოს (77/452/EEC და 89/595/EEC) დირექტივების შესაბამისად საექთნო საქმის საბაკალავრო პროგრამის ხანგრძლივობა უნდა იყოს არა უმცირეს 4600 საათისა, ხოლო პრაქტიკის ხანგრძლივობა- არა უმცირეს 2300 საათისა.

საექთნო საქმის საბაკალავრო პროგრამა რეგულირებადი ბუნების გამო იშვიათად მონაწილეობს სხვა პროგრამებში, თუმცა არ არის გამორიცხული არსებობდეს ერთობლივი სწავლება ჯანდაცვის სხვა პროფესიებთან ერთად. მაგალითად, შესაძლებელია საექთნო საქმის სტუდენტებმა ისარგებლონ სხვა სამედიცინო სპეციალობების საგანმანათლებლო პროგრამის ცალკეული სასწავლო კურსებით (ქცევითმეცნიერება, ბიოეთიკა, სამედიცინო ფსიქოლოგია და სხვა).

საექთნო საქმის საბაკალავრო პროგრამის დასრულების ხდება ბაკალავრის ხარისხის მინიჭება: საექთნო საქმის ბაკალავრი (BSc in Nursing).

III. სწავლის შედეგები

1. დარგობრივი კომპეტენციები:

1.1. დარგობრივი ცოდნა და გაცნობიერება

- ავლენს საექთნო საქმის თეორიისა და პრაქტიკის ცოდნას,
- აცნობიერებს ექთნის პასუხისმგებლობას, როლსა და ფუნქციებს;
- ავლენს ჯანდაცვის ტექნოლოგიებისა და ინფორმატიკის ცოდნას, რაც შეუძლია სწორად - გამოიყენოს საექთნო პრაქტიკაში, პაციენტის/ კლიენტის მოვლასა და არასტანდარტულ სიტუაციებში;
- ავლენს სოციალური, ჯანდაცვისა და ქცევითი მეცნიერებების ცოდნას, რაც შეუძლია სწორად გამოიყენოს საექთნო პრაქტიკაში;
- ავლენს ეთიკური და სამართლებრივი ნორმების ცოდნას;
- ავლენს კვლევის პრინციპების ცოდნასა და პრაქტიკაში მათი გამოყენების უნარს;
- აცნობიერებს ჯანდაცვის/სოცუზრუნველყოფის პოლიტიკას.

1.2. დარგობრივი ცოდნის პრაქტიკაში გამოყენების უნარი

- შეუძლია პაციენტის ჯანმრთელობის ნორმისა და ნორმიდან გადახრის, დისტრესისა და უნარშეზღუდულობის ნიშნების ამოცნობა და ინტერპრეტაცია;
- პაციენტის საჭიროებებზე საპასუხოდ გეგმავს, ახორციელებს, აფასებს მოვლის სათანადო და ინდივიდუალური პროგრამებს პაციენტთან, მისი ოჯახის წევრებთან, ასევე ჯანდაცვის თუ სოციალურ მუშაკებთან თამანშრომლობით;
- უზრუნველყოფს პაციენტის ოპტიმალურ მოვლასა თუ სხვა ჩარევებს/საქმიანობებს;
- შეუძლია წამლებისა და სხვა თერაპიული საშუალებების უსაფრთხო გამოყენება;
- შეუძლია რისკების ეფექტური შეფასება და შესაბამისი ქმედების განხორციელება;
- ავლენს პაციენტის/ კლიენტის ღირსების, ადვოკატირებისა და კონფიდენციალობის დაცვას;
- შეუძლია პაციენტისა და მისი მომვლელის, ასევე ოჯახის ინფორმირება, განათლება და ზედამხედველობა;
- შეუძლია ეფექტური კომუნიკაცია პაციენტებთან, მათ ოჯახებთან და სოციალურ ჯგუფებთან, მათ შორის კომუნიკაციის პრობლემის მქონე პირებთან;
- შეუძლია სამედიცინო ანგარიშების, დოკუმენტების და სხვა მასალის ზუსტად მოწოდება შესაბამისი ტექნოლოგიების გამოყენებით;
- პაციენტის ინტერესებიდან გამომდინარე აქვს სხვა ექთნებთან შეთანხმებული და ეფექტური მუშაობის უნარი;
- პაციენტის ეფექტური და გააზრებული მოვლისათვის შეუძლია გუნდის კოორდინირებული მართვა;
- იცავს პროფესიულ, ეთიკურ და სამართლებრივ ნორმებს;
- ეფექტურად რეაგირებს მოსახლეობის საჭიროებებზე.

2. ზოგადი კომპეტენციები:

- დროის დაგეგმვისა და მართვის (დროის მენეჯმენტის) უნარი;
- მშობლიურ და უცხო ენაზე ზეპირი და წერილობითი ფორმით კომუნიკაციის უნარი;
- საინფორმაციო და საკომუნიკაციო ტექნოლოგიების გამოყენების უნარი;

- აცნობიერებს და იღებს პასუხისმგებლობას საკუთარ პროფესიულ განვითარებასა და სწავლაზე;
- დასაბუთებული გადაწყვეტილების მისაღებად, შეუძლია სხვადასხვა წყაროდან ინფორმაციისა და მონაცემების მოძიება, ანალიზი, ინტერპრეტაცია და სინთეზი;
- კრიტიკული აზროვნებისა და თვითკრიტიკის უნარი;
- პრობლემების იდენტიფიცირების, დასმისა და გადაწყვეტის უნარი;
- ჯგუფში მუშაობის უნარი;
- ადამიანებს შორის ურთიერთქმედების/დიალოგის უნარი;
- განსხვავებებისა და კულტურული მრავალფეროვნების დაფასებისა და პატივისცემის უნარი; დამოუკიდებლად მუშაობის უნარი.

IV. სწავლა, სწავლება და შეფასება

სწავლებისა და სწავლის მეთოდები უნდა შეესაბამებოდეს წინასწარ განსაზღვრულ სწავლის შედეგებს. ტრადიციული ლექციების კვალდაკვალ გამოყენებულ უნდა იქნეს ინტერაქტიული პრაქტიკული მეცადინეობები მცირე ჯგუფებში, პრობლემაზე დაფუძნებული სწავლება, სემინარები, დისკუსია, პროექტები, ჯგუფური მუშაობა და სწავლების სხვა აქტიური მეთოდები. თეორიისა და პრაქტიკის ინტეგრაცია და პრაქტიკული უნარების განვითარება უნდა განხორციელდეს პრაქტიკული სწავლების პროცესში მათ შორის კლინიკურ გარემოში. სწავლების მეთოდები მნიშვნელოვნად არის დამოკიდებული არსებულ ადამიანურ და მატერიალურ რესურსებზე. პრაქტიკული სწავლების პროცესში შეიძლება გამოყენებული იქნას დაკვირვება, სიმულაცია, როლური თამაში, შემთხვევის ანალიზი, მულიაჟები, პრაქტიკა და ტრენინგი დემონსტრაციების ოთახში, კლინიკური უნარ-ჩვევების ლაბორატორია, ინტერაქტიურად კომპიუტერული ტექნიკა და ვიდეოაპარატურა და სხვა.

სტუდენტის წარმატებების გაზომვის მიზნით საჭიროა შეფასების ისეთი სტრატეგიების გამოყენება, რომელთა მეშვეობითაც შესაძლებელია იმის დადგენა, თუ როგორ განივითარა სტუდენტმა თეორიული ცოდნა და პრაქტიკული უნარ-ჩვევები. შეფასება უნდა იყოს, როგორც შემაჯამებელი ხასიათის, ასევე მაფორმირებელი (უკუკავშირის მიმცემი). შეფასების პროცესში შეიძლება გამოყენებული იყოს ტესტირება, რეფერატი, პრეზენტაცია, გამოცდა, კლინიკური უნარ-ჩვევების შეფასება და სხვ.

დარგობრივი დოკუმენტი შემუშავდა საქართველოს განათლებისა და მეცნიერების სამინისტროს საუნივერსიტეტო კურიკულუმის განვითარების პროგრამის ფარგლებში. მას საფუძვლად დაედო თუნიზის კომპეტენციების კითხვარების საფუძველზე დაინტერესებულ მხარეებთან გამართული კონსულტაციები. წინამდებარე დოკუმენტის შემუშავებაში მონაწილეობდნენ:

1. ჩიხლაძე ნინო – ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი
2. რუხაძე თამარი – ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი;
3. გიორგობიანი თამარი – ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი

4. ძოწენიძე ფატი – ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი
5. ჯორბენაძე მაკა – ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი
6. შარაშენიძე ლიანა– ივანე ჯავახიშვილის სახელმწიფო თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი
7. ლეკაშვილი თამარი– ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი
8. ჭელიძე კახა – თბილისის სახელმწიფო სამედიცინო უნივერსიტეტი
9. ეკალაძე ეკა – თბილისის სახელმწიფო სამედიცინო უნივერსიტეტი
10. შავლაყაძე ნანა – ქუთაისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი